

Barbara Jurša

Cvetka Bevc: *Ina*.

Ljubljana: Arsem (zbirka Lido), 2011.

Cvetka Bevc je znana kot vsestranska in nadvse produktivna glasbena in literarna ustvarjalka, ki se preizkuša med drugim kot avtorica poezije, radijskih iger, filmskih scenarijev, mladinskih romanov in knjig za otroke, pa tudi romanov za odrasle, kakršen je *Ina*. Njegova (naslovna) protagonistka je mučno razpeta med dva moška, in šele ko tekmeča v zaključku izvesta drug za drugega, se vsem trem razkrije, da sta pravzaprav oče in sin. Če se zdi razvoj dogodkov, po katerem se oče in sin zaljubita v isto žensko, ne da bi ta sploh posumila na povezavo med njima, izjemno naključje, pa številni pripetljaji v romanu, ki eksplicitno evocira rimsko boginjo usode Fortuno, še bolj očitno nasprotujejo običajni percepciji verjetnosti dogodkov. Še posebej zanimivo je to, da se roman v končni fazi ne osredotoča na ljubezensko zgodbo med Ino ter mladim Davidom in starejšim Miranom, kakor se zdi na prvi pogled, temveč skriva postopoma razkrivajoče se ozadje: usodo Jakčeve slike z motivom kurentovke z violino, ki nas vodi v preteklost in v neko drugo ljubezensko zgodbo. Ta je potekala med Italijanom in Slovenko, ki sta se nastanila v Rimu in o katerih pravzaprav ne izvemo veliko. Čeprav je ona že dolgo mrtva, on pa starec, se izkaže, da je njuna še živa ljubezen tista, ki skrivnostno požene dogajanje v tek in ga tudi dovrši. Na delu so torej "višje sile", v katere nam uvid ni dan, njihov obstoj lahko samo slutimo.

Pripoved je zgrajena ciklično, saj se začne, ko si junakinja nadene prstan, ki naj bi nekoč pripadal neki Rimljanki, ter se konča, ko si ga na istem kraju, na bregu Ljubljane, sname ter ga vrne med potencialne kupce, v obtoč, kjer bo morda sodeloval pri ustvarjanju novih zgodb. Ob precej odprtem zaključku so protagonisti vnovič prepuščeni svežini negotovosti in obetajočih se novih začetkov. Rim se v romanu pojavlja kot motivno vezivo, ne samo kot del dogajalnega prostora, temveč tudi skozi vpletanje rimske mitologije in celo v podobi velikanskih rimskih števil, ki označujejo začetek posameznih poglavij.

Učiteljica violine Ina in preprodajalec slik David se srečata na vlaku v Rim, potem ko sta se v Ljubljani bežno spoznala na ulici – ona se je tedaj zagledala v prstan, ki se je ponujal na stojnici njegovega prijatelja, ki ga je on nadomeščal. David, ki se v neznanko v trenutku zaljubi in bi jo rad zadržal še za trenutek, ji postavi pogoj, da prstan, ki si ga je na vsak način zaželela imeti, dobi, če mu zaigra na violino, ki jo nosi s sabo. Ona prodajalca komaj opazi, zatopljena v svoje viharo razčustvovano premišljanje o tem, ali bi prekinila večletno razmerje s poročenim moškim, za katerega sumi, da žene ne bo nikoli zapustil. Toda ko se z mladeničem spet srečata in je odločitev o slovesu od Mirana že trdno za njo – vsaj tako misli –, iskrica v hipu preskoči in po prihodu v večno mesto se mu brez zadržkov pridruži pri gibanju po rimskem podzemlju.

Središčna tema besedila, v katerem se torej na hitro nakažejo poteze kriminalnega romana, je nadnaravno, ki se pojavlja v povezavi s tematiko umetniškega ustvarjanja, kot je bilo denimo značilno za obdobji predromantike in romantike. David, slikar, ki je že obupal nad svojimi umetniškimi poskusi, se – potem ko je bil prekupčevalski posel, ki ga je pripeljal v Rim, že sklenjen ter po noči, preživeti z Ino – impulzivno odloči, da bo sliko raje zadržal zase, zbežal in zlahka pridobljene mastne denarce vrnil. Slika, ki jo sicer obdaja temačno vzdušje, ga globoko vznemirja in sinestetično navdihuje. Kmalu ugotovi, da iz njega izvablja prej neslutene umetniške moči, da kot obseden noč in dan slika. Tudi Ina njen prstan vliva čudežno moč, da igra na violino z nadzemljskim čarom. To glasbilo jo povezuje s “hudičevko” na Jakčevi sliki in s Slovenko v Rimu, violinistko, ki je bila model za to sliko in ki je svojemu soprogu Antoniu pred smrtjo zaupala svoj strah, da je slikar v svoje delo ujel njeno dušo. To je razlog, zaradi katerega si starec tako močno prizadeva dobiti portret ljubljene žene in zakaj ga, ko ga na otvoritvi prve Davidove slikarske razstave končno dobi v roke, takoj uniči. Istočasno se Ina, ki je po besedah starca preminuli neverjetno podobna, odloči vrniti prstan. O Antoniu sanja, še preden ga spozna, ter ga v sanjah sprašuje za nasvet, na katerega moškega bi morala staviti, toda starec iz sanj o tej temi vztrajno molči. Na koncu se zdi, da se je ljubezenska zgodba med Ino in Davidom odvila samo zato, da bi se duša rajnke osvobodila, hkrati pa postaja – tudi na podlagi nenavadnih vzporednic med Ino in neimenovano Antoniovo ženo – jasno, da je David vstopil v njeno življenje tudi zato, da bi jo osvobodil zveze s poročenim moškim, v kateri ni mogla biti srečna. Ne sin s svojo divjaško mladostniško neobrzdanostjo in uporništvom tradiciji in ne oče, skrben in vesten pravnik, ki je nekoliko preveč preračunljiv in hladen, Ina ne ustrežata povsem, kar se kaže v njenem nihanju med njima.

Zdi se, da na koncu ostane sama, vendar s tem, ko odloži prstan, simbol tradicionalne, patriarhalne zveze, odvrže tudi vezi in bremena preteklosti ter prvič okusi slast svoje neodvisnosti. To je vsaj en način, kako je mogoče brati ta roman, ki je dovolj kompleksen, da se izmakne preprostim žanrskim formulam. Morda bi mu kdo – predvsem zaradi ljubezenske tematike – želel pripisati oznako “ženskega romana”. Pri tem ne smemo spregledati njegove blage, a vendar jasno prisotne emancipatorne osti: ne samo da se protagonistka izvije iz položaja, v katerem je bila podrejena ljubica starejšemu moškemu, ter si sama privošči kar dva moška hkrati (od katerih je eden znatno mlajši od nje), na koncu se tudi osamosvoji od obeh, predvsem pa preide od sramežljivega igranja na ulici k zelo suvereni drži glasbenice, ki si upa nastopiti na kulturnem dogodku pred večjim občinstvom.

Pripoved doseže vrhunec dramatične napetosti proti koncu romana, ko Miran Ino prvič povabi k sebi domov, potem ko sta se pred kratkim iz hiše izselili njegova (zdaj že kmalu bivša) žena in hči, ona pa pride z namenom pojasniti mu, da je med njima dokončno konec. Za slovo mu želi zaigrati na violino, on pa jo prepriča, da mu izpolni zadnjo željo, povezano z njo, ter to stori slečena. Tedaj skozi vrata svojega nekdanjega doma privrši David. Dogajanje se prekine v trenutku, ko na ves glas vzklikne Inino ime. Zanimivo je spremljati protagonistkino doživljanje prehoda iz enega ljubezenskega trikotnika – tistega, ki ga tvori z Miranom in njegovo ženo – v drugega ter slednjega spoznavati iz perspektiv vseh treh udeležencev, saj se ti kot govorci izmenjujejo, njihovi medsebojni odnosi pa se pri tem stalno spreminjajo. Tako kot je Miran, ki se je za ločitev odločil šele po tem, ko se je Ina oddaljila od njega, predolgo kolebal med ženo in ljubico, je tudi Ina predolgo odlašala z odločitvijo za enega in izgubila oba. Vsaj tako gre sklepati – vse, kar še izvemo o Davidu, je namreč to, da je spet nekam poniknil. Pozornost se nazadnje preusmeri na gospoda Antonia in Ino, ki poskrbita za uničenje predmetov, ki so poganjali pripovedno dogajanje. Ti rekviziti, ki nosijo v sebi preteklost in celo pečat osebnosti neke osebe, so čarobni predmeti, kakršni so sicer značilni za pravljice (pomislimo na rdeče čevljičke, ki tistemu, ki jih obuje, ne pustijo nehati plesati, ali na prstan, s katerim postaneš neviden). Zgodbeni zapleti so vsekakor napeti in barviti, vprašanje pa je, ali se delo vendarle ne opira preveč lahkotno in površinsko na vero v čudežno, v sporočila iz sanj in v prejšnja življenja.

Bralski užitek, ki ga ponuja roman, ne izvira zgolj iz konfiguracij plažne literature, čeprav *Ina* vsekakor vsebuje prepoznavne prvine žanrskega pisanja. Ne nazadnje je napisan tudi v elegantnem in filigransko izdelanem

slogu, ki protagonistkin smeh obarva "s smehom kotrljajočih orehov". Morda pisanje Cvetke Bevc še najbolj spominja na romane Brine Svit: obe sta vešči čim bolj vsečnega kultiviranega pisanja, s katerim želita pritegniti čim širše občinstvo.